

Avslutning

Innføringen av IFRS i Norge var krevende. IFRS er meget omfattende og endringstakten er høy. Konsekvensen er at det brukes betydelig ressurser, også i fagavdelingene i de store revisjonsselskapene, på IFRS. Det er flere signaler om at interessen for tradisjonell norsk god regnskapsskikk «dabbet av» rundt 2004–2005. Det har vært vanskeligere etter innføringen av IFRS å få ressurser til utvikling av ny eller oppda-

terte norske regnskapsstandarder, og mange av de regnskapsartiklene som kommer, fokuserer på IFRS-relaterte spørsmål. Det samme gjelder flere av de regnskapspublikasjonene som utgis. Når vi ser på årsregnskap for foretakene i gruppen «øvrige» kan vi få inntrykk av at utviklingen har stått litt stille. I årene etter innføringen av ny regnskapslov i 1999 så vi jevnt over ganske tydelig kvalitetsfremgang i årsregnskapene, men etter 2005 kan det i

større grad se ut til at «bunken snus». Tilsvarende utvikling har man sett i andre land. Sett fra et regnskapsfaglig ståsted er dette uheldig; kvalitetsfremgang kommer ikke uten fokus og påtrykk.

Vi ser positivt på arbeidet med å lage en ny norsk regnskapsstandard. Vi tror det kan føre til sanering av antall tilgjengelige regnskapsspråk – samt til en ny giv, en ny interesse for norsk regnskapsutvikling.

Del I – Høringsutkast ED/2013/7:

Forsikringskontrakter

IASB har publisert et revidert høringsforslag til ny IFRS om forsikringskontrakter. Den **foreslåtte standarden vil gi flere kilder til volatilitet i resultat og balanse blant annet** fordi oppdaterte forutsetninger og diskonteringsrenter skal benyttes i beregningene.

Artikkelen er forfattet av:

Statsautorisert revisor
Geir Moen
Partner KPMG

Statsautorisert revisor
Anna Pettersen
Senior Manager KPMG

IASB har mottatt mange tilbakemeldinger på siste høringsutkast ED/2010/8 Forsikringskontrakter og har foretatt omfattende overveielser med hensyn til de betenkeligheter som er kommet til uttrykk i høringsvarene. I etterkant av dette arbeidet publiserte IASB den 20. juni 2013 et revidert forslag til ny IFRS om forsikringskontrakter for offentlig høring – høringsutkast ED/2013/7 Forsikringskontrakter (2013 ED).

Høringsutkastet omfatter følgende hovedelementer (highlights):

- En byggekloss-tilnærming hvor hovedelementene er eksplisitt, forventningsrett og sannsynlighetsvektet estimat på fremtidige kontantstrømmer, diskontering, risikojustering og servicemargin
- En «Mirroring»-tilnærming for visse typer av deltakende kontrakter for å unngå regnskapsmessig mismatch
- En forenklet premieallokering-tilnærming for visse kortsiktige kontrakter.
- Nye krav til forsikringskontrakter skal presenteres i regnskapet
- Omfattende noteopplysningskrav
- Retrospektiv anvendelse med enkelte praktiske tilnærminger
- Tidligst gjeldende fra 1. januar 2017 (1. januar 2018 mer sannsynlig).

Ny IFRS 4 Forsikringskontrakter – milepæler

Prosjektet IFRS 4 fase 2 ble lansert i mai 2007, da IASB publiserte et diskusjonsnotat «Preliminary Views on Insurance Contracts» med fokus på en «exit value»-tilnærming for målingen av forsikringskontrakter. Som neste skritt i dette prosjektet, lanserte IASB sitt høringsutkast ED/2010/8 Forsikringskontrakter i juli 2010 (2010 ED). Dette høringsutkastet

introduserte en modell for regnskapsføring av forsikringskontrakter, som gjenspeiler at et foretak generelt forventer å oppfylle sine forpliktelser over tid ved å betale erstatninger og ytelser til kundene, heller enn å overføre forsikringsforpliktelsene til en tredje part. Denne modellen er videreført i ED/2013/7 (2013 ED).

Høringsfrist for 2013 ED er satt til 25. oktober 2013. Det er ventet at den endelige IFRS-standard vil bli gjort gjeldende omtrent tre år etter at standarden er vedtatt. IASBs foreløpige vurdering er at standarden vil bli vedtatt sent i 2014 eller tidlig i 2015. IASB har sagt at den tidligst vil kunne gjelde fra 1. januar 2017.

Virkeområde

Høringsutkastet foreslår at standarden skal gjelde alle forsikringskontrakter inklusive gjenforsikringskontrakter som enheten utsteder eller som enheten har kjøpt. Den foreslås videre å gjelde investeringskontrakter som foretaket utsteder med deltakende diskresjonære vilkår, forutsatt at foretaket også utsteder forsikringskontrakter. Visse finansielle garantier foreslås også omfattet.

Innregning og fraregning

En forsikringskontrakt skal innregnes tidligst fra:

- dekningsperiodens begynnelse
- dato som første premiebetingelse fra forsikringstaker forfaller, og
- dersom aktuelt, dato som fakta og omstendigheter indikerer at porteføljen av forsikringskontrakter som kontrakten tilhører er tapsbringende.

I fravær av kontraktsfestet forfallsdato vil første betaling fra forsikringstaker anses å være forfalt straks den er mottatt.

En forsikringskontrakt (eller del av denne) skal fraregnes når den har opphørt – dvs. når forpliktelsen spesifisert i forsikringskontrakten er oppfylt, kansellert eller utløpt. Dersom et foretak kjøper reassurans, skal det ikke fraregne de underliggende forsikringskontraktene før forpliktelsene overfor forsikringstaker er opphørt.

Måling

Den foreslåtte modellen for måling av forsikringskontrakter gjenspeiler som nevnt det faktum at et forsikringselskap generelt forventer å oppfylle sine forpliktelser over tid ved å betale erstatninger og ytelser til forsikringstakere, heller enn å overføre forpliktelser til en tredje part. Hovedprinsippene i 2010 ED er i stor grad beholdt i 2013 ED, men med ytterligere avklaring av enkelte forhold.

Følgende to forhold er nye i 2013 ED:

- justering av kontraktens servicemargin, og
- en «mirroring»-tilnærming for enkelte deltakende kontrakter.

Målingen er basert på en byggeklossmodell. De fire byggeklossene er:

Byggekloss 1: Forventede fremtidige kontantstrømmer

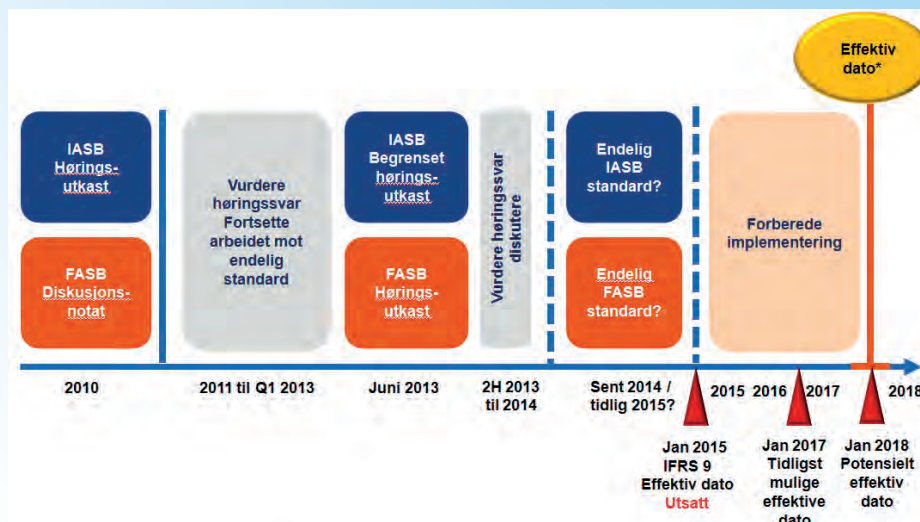
- eksplisitt, forventningsrett og sannsynlighetsvektet estimat på de fremtidige utbetalingene minus de fremtidige innbetalingene; måles ved slutten av hver rapporteringsperiode

Byggekloss 2: Tidsverdien av penger

- diskontert med oppdaterte renter som reflekterer pengers tidsverdi

Byggekloss 3: Risikojustering

- justere for effekten av usikkerhet mht. beløpmessig størrelse og tidfesting av fremtidige kontantstrømmer

Definisjonen av en forsikringskontrakt i høringsutkastet er konsistent med gjeldende IFRS 4.

Unntakene fra virkeområdet i gjeldende IFRS 4 er videreført. Ytterligere unntak er tillagt: (1) restverdigarantier gitt av produsent, forhandler eller detaljist og (2) visse servicekontrakter med fast honorar.

Enkelte foretak som ikke er forsikringselskaper, utsteder kontrakter som omfattes av definisjonen av forsikringskontrakt i den foreslåtte standarden, men unntakene fra standardens virkeområde er noe utvidet i forhold til forrige høringsutkast og vil innebære at flere foretak som ikke er forsikringselskaper, vil være utenfor standardens virkeområde.

Dekomponering

Forsikringskontrakter består gjerne av flere ulike rettigheter og plikter som genererer en pakke med kontantstrømmer. Mange typer forsikringskontrakter inneholder utelukkende forsikringselementer – f.eks. kortsiktige skadeforsikringskontrakter. Mange typer livsforsikring, unit linked og kontrakter med overskuddsdeling, inneholder en eller flere komponenter som ville blitt å regnskapsføre i samsvar med en annen IFRS dersom foretaket hadde behandlet disse komponentene som om de var separate kontrakter.

For eksempel inneholder noen forsikringskontrakter:

- investeringskomponenter – spareinnskudd hvor forsikringsskriver mottar et bestemt beløp og forplikter seg til å betale tilbake denne summen inkludert en fastsatt rente på en gitt dato

- tjenestekomponenter – ikke-forsikringstjenester som for eksempel kapitalforvaltning, og
- innebygde derivater – rentegarantier/opsjoner eller opsjoner knyttet til en aksjeindeks.

Den foreslåtte standarden krever at visse komponenter separeres fra en forsikringskontrakt (dekomponering) og måles i samsvar med den relevante IFRS som gjelder for den aktuelle type kontrakter.

En investeringskomponent eller en tjenestekomponent vil måtte separeres (dekomponeres) fra en forsikringskontrakt og håndteres i samsvar med IAS 39 /IFRS 9 eller IAS 18 dersom investerings- eller tjenestekomponenten er «distinct» (i det følgende oversatt med adskillbar).

Med mindre investerings- og forsikringskomponenten er svært sammenknyttet (highly inter-related), vil en investeringskomponent være adskillbar hvis en kontrakt med tilsvarende betingelser selges eller kan selges separat i samme marked.

Investerings- og forsikringskomponenter er svært sammenknyttet dersom:

- forsikringstaker ikke kan dra nytte av en komponent uten at den andre er til stede – f.eks. at bortfall eller forfall på en komponent forårsaker bortfall eller forfall på den andre komponenten, eller
- foretaket ikke kan måle en komponent uten å måtte ta den andre komponenten i betraktning.

Dekomponering er forbudt dersom det ikke er påkrevd etter reglene.

- Måling etter standarden om forsikringskontrakter
- Måling etter standarden om forsikringskontrakter, men ekskludere investeringskomponenten fra forsikringsinntekter og erstatninger i totalresultatet
- Måling etter standarden om finansielle instrumenter
- Måling etter standarden om inntektsføring

Byggekloss 4: Kontraktmessig servicemargin

- Eliminerer den gevinsten som ellers ville oppstått ved førstegangsinnregning av lønnsomme kontrakter. I stedet skal servicemarginen periodiseres over resultatregnskapet over kontraktens dekningsperiode. Rente skal periodiseres på servicemarginen ved bruk av opprinnelig rentesats ved kontraktens begynnelse. Servicemarginen skal justeres prospektivt for forskjeller mellom oppdaterte og tidligere estimater på kontantstrømmer relatert til fremtidig dekning (låses ikke).

Nivå for måling

En forsikringsgiver skal måle nåverdien av kontantstrømmene som trengs for å oppfylle kontrakten, eksklusive risikjusteringen, på porteføljenivå for aggregering av forsikringskontrakter.

Kontrakter som er gjenstand for likeartede risikoer, prises på likeartet måte relativt til pådratt risiko og styres sammen, utgjør en portefølje.

Det er ikke gitt regler for nivå for måling av risikjustering. Risikjusteringen skal imidlertid reflektere den kompensasjonen som foretaket vil kreve for å bære risiko. I vurderingen av risikjusteringen innarbeides diversifiseringsfordeler i den utstrekning de vurderes ved fastsettelsen av risikjusteringen.

Også den kontraktmessige servicemargin skal måles på porteføljenivå. Når dekningsperioden er over, skal servicemarginen relatert til kontrakten være fullt ut resultatført. Dette innebærer at porteføljenivå for oppløsning av servicemarginen gjerne vil kunne bli lavere enn porteføljenivå for estimering av kontantstrømmer.

Byggekloss 1 – Kontantstrømmer

Det første steget i byggeklossmodellen for måling av forsikringsforpliktelsen vil være å estimere fremtidige kontantstrømmer – eksplisitt, forventningsrett og sannsynlighetsvektet estimat på de fremtidige utbetalingene minus de fremtidige innbetalingene.

De estimerte kontantstrømmene for en portefølje av kontrakter skal inkludere alle kontantstrømmer som er direkte relatert til oppfyllelsen av forsikringsforpliktelsen for en portefølje av kontrakter. Kontantstrømmene skal reflektere foretakets perspektiv, dog slik at estimater på relevante markedsvariabler ikke bestrider observerbare markedsvariabler. Det skal tas hensyn til all tilgjengelig informasjon på måletidspunktet. Eksempler på kontantstrømmer som skal inngå i målingen av forsikringskontrakter er:

- Erstatninger og ytelser utbetalt til forsikringstaker (inkludert IBNR)
- Skadebehandlingskostnader
- Premier
- Restverdi og regress
- Poliseadministrasjon og -vedlikehold
- Transaksjonsbaserte skatter og avgifter
- Faste og variable administrasjonskostnader (f.eks. regnskap, HR, IT, avskrivninger bygning), som er direkte relatert til oppfyllelsen av porteføljen av forsikringskontrakter og allokert ved bruk av metoder som er: (1) systematiske og rasjonelle, og som anvendes konsistent for alle kostnader som har liknende karakteristika; og (2) på en måte som sikrer at allokerte kostnader ikke overstiger påløpte kostnader
- Kontraktsfestede ytelser som gjøres opp i annet enn penger
- Betalinger til eksisterende eller fremtidige forsikringstakere hvor ytelsene er basert på avkastningen fra underlig-

gende poster (f.eks. en pool av eiendeler)

- Direkte henførbare kostnader ved salg/tegning av forsikring som kan allokere til porteføljen (salgskostnader)
- Kontantstrømmer fra opsjoner og garantier

Kontraktens grense («boundary»)

Målingen av en forsikringskontrakt vil omfatte kontantstrømmer (premier, ytelser og kostnader) innenfor grensen av kontrakten. Kontraktens grense skiller de fremtidige kontantstrømmene som er knyttet til den eksisterende forsikringsavtalen fra de som gjelder fremtidige forsikringsavtaler. Kontantstrømmene er innenfor grensen dersom foretaket:

- kan kreve at forsikringstaker betaler premie, eller
- har en materiell forpliktelse til å gi forsikringstaker dekning og andre tjenester, hensyntatt alle rettigheter som forsikringstaker har, enten de følger fra kontrakt, lov eller regulering (eksklusive de som mangler kommersiell substans).

Den materielle forpliktelsen til å gi dekning eller andre tjenester opphører dersom foretaket:

- ikke lenger er forpliktet til å gi dekning, og forsikringstaker ikke har rett til fornyelse
- har rett eller praktisk evne til å revurdere risikoen til en særskilt forsikringstaker og som et resultat av denne revurderingen kan sette en pris som fullt ut reflekterer denne risikoen
- har rett eller praktisk evne til å revurdere risikoen for porteføljen som kontrakten tilhører, og som et resultat av denne revurderingen kan sette en pris som fullt ut reflekterer denne risikoen for porteføljen.

Salgskostnader

Alle direkte henførbare salgskostnader som kan allokere på en rasjonell og konsistent måte til de enkelte forsikringsporteføljer, skal være inkludert i kontantstrømmene for å oppfylle kontraktene. Salgskostnader som er pådratt før kontraktens dekningsperiode begynner, vil bli innregnet som en del av målingen av porteføljen av forsikringskontrakter. Det er ikke noe krav om at salgsaktivitetene har resultert i faktiske salg eller at kostnaden kan henføres til en individuell kontrakt for at kostnadene skal kunne tas med.

Når salgskostnadene betales, reduserer de forsikringsforpliktelsen. Det å inkludere salgskostnader i kontantstrømmene ved måling av forsikringsforpliktelsen medfører at servicemarginen i utgangspunktet blir redusert. For at inntektene fra forsikringskontraktene og salgskostnaden skal kunne presenteres brutto i resultatregnskapet, må imidlertid servicemarginen som periodiseres i resultatregnskapet bli tilsvarende økt i forhold til den salgskostnaden som periodiseres.

Byggekloss 2 – Diskontering

Formålet med diskontering er å justere fremtidige kontantstrømmer for pengers tidsverdi. Diskonteringsrenten skal være konsistent med en tilsvarende markedsrente som brukes til å måle et instrument med kontantstrømmer som reflekterer karakteristika til forsikringsforpliktelsen – for eksempel med hensyn til timing, valuta og likviditet.

Diskonteringsrenten skal ekskludere faktorer som influerer observerte markedsrenter, men ikke er relevant for måling av forsikringsforpliktelsen (f.eks. kreditrisiko).

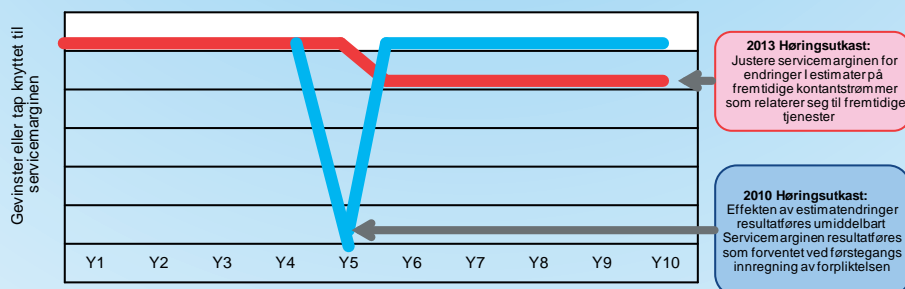
Diskonteringsrenten skal oppdateres ved hver rapporteringsperiode. Høringsutkastet foreslår at de ulike rapporteringsperiodenes rentekostnad måles ved hjelp av opprinnelig diskonteringsrente fastsatt ved kontraktens begynnelse («låst» rente). Denne rentekostnaden skal presenteres i resultatregnskapet mens effektene av å måle forsikringsforpliktelsen til balansedagens diskonteringsrente skal presenteres under Andre inntekter og kostnader (OCI). På denne måten vil akkumulerte Andre inntekter og kostnader (akkumulert OCI) representere forskjellen mellom forpliktelsen diskontert med oppdatert rente og forpliktelsen diskontert med den opprinnelige renten.

Byggekloss 3 – Risikojustering

Risikojusteringen skal reflektere den kompensasjonen som forsikringsgiver krever for å bære usikkerhet mht. beløpsmessig størrelse og tidfesting av kontantstrømmer som oppstår ved oppfyllelse av forsikringskontrakten.

Den skal måles som den kompensasjonen som gjør forsikringsgiver indifferent mellom å:

- oppfylle en forsikringsforpliktelse som har en rekke mulige utfall, og

- oppfylle en forpliktelse som vil kreve en fast kontantstrøm med samme forventede nåverdi.

IASB ville ikke angi regnskapsenhet for måling av risikojusteringen og heller ikke begrense spekteret av tilgjengelige teknikker og tilhørende input for å beregne risikojusteringen. Dersom en annen metode enn bruk av konfidensnivå anvendes, skal metoden og hvilket konfidensnivå risikojusteringen representerer, opplyses om i note.

Høringsutkastet inneholder imidlertid veiledning mht. risikojusteringens karakteristika. Følgende karakteristika anses å medføre en høyere risikojustering:

- Lavfrekvente risikoer med stor virkning, slik som katastrofer
- Kontrakter med lang durasjon
- Vid sannsynlighetsfordeling mht. mulige utfall
- Trender er lite kjent
- Historikk som viser økt omfang forsikrede hendelser og økt estimeringsusikkerhet

Ny måling skal skje ved hver rapporteringsperiode og endringer skal resultatføres.

Byggekloss 4 – Servicemargin

En servicemargin oppstår når nåverdien av kontantstrømmene for å oppfylle kontrakten (definert som forventet nåverdi av fremtidige utbetalinger minus innbetalinger pluss risikojusteringen) er mindre enn null. Ved å inkludere en servicemargin i forsikringsforpliktelsen på denne måten elimineres dag 1-gevinster fra å bli resultatført. Dersom nåverdien av kontantstrømmene for å oppfylle kontrakten, som definert ovenfor, er positiv, skal tapet umiddelbart resultatføres.

Servicemarginen representerer ikke-opp-tjent fortjeneste og klassifiseres som en del av forsikringsforpliktelsen. Den vil bli systematisk resultatført over dekningsperioden basert på mønsteret av overførte tjenesteytelser.

Høringsutkastet foreslår at det må foretas en prospektiv justering for endringer i estimater på kontantstrømmer relatert til fremtidig dekning. Denne justeringen kan imidlertid ikke medføre at marginen blir negativ i etterfølgende måling («ikke låst» margin).

I del II av artikkelen omtales blant annet unntak for måling og presentasjon og overgangsregler.

Revisjonsvirksomhet kjøpes!

Statsautorisert revisor vurderer kjøp av revisjonsvirksomhet/portefølje i Oslo-området for videreutvikling. Samarbeidsmodeller, herunder for nedtrapping av aktivitet, er også av interesse. Medarbeidere kan overtas.

Ta kontakt med Arild på tlf. 9189 0000 for en uformell samtale. Henvendelser vil bli konfidensielt behandlet.